

טקסט:

מרטין בובר - ה"אני" וה"אנחנו"

בטקסט זה, מדבר מרטין בובר על הרגשות של השתייכות קולקטיבית שאנחנו חשים לאורך הזמן והמרחב, ושמחבר אותנו לעבר, להווה ולעתיד שלנו.

הילד, המגלה את זהותו, מבין כי הוא מוגבל במרחב: המבוגר מבין כי הוא בלתי מוגבל בזמן. כשאנו מגלים את זהותנו, ההשתוקקות שלנו לנצח מנחה את טווח ראייתנו מעבר למשך של חיינו אנו.

כשאנו מתרגשים מעוצמת הנצח, אנחנו חשים בתוכנו את קיומו של דבר מה מתמשך. אנחנו חווים אותו ביתר שאת כשאנחנו מעלים בעיני רוחנו את השורה של האבות והאימהות שהובילו עד אלינו... העם עבורנו הוא קהילה של אנשים שהיו, הינם ויהיו- קהילה של המתים, החיים ואלו שטרם נולדו – אשר יחד יוצרים יחידה מאוחדת.

זוהי האחדות המהווה את היסוד לזהותם של אנשים צעירים, זהות שמתאימה כחוליה בשרשרת הכבירה. כל מה שיצרו האנשים בשרשרת זו או שייצרו בעתיד, הם תופסים כפעולה של עצמיותם הפרטית.

כל מה שחוו בעבר או יחוו בעתיד, היחיד תופס כייעודו הוא. עברו של העם הוא זכרונו האישי, עתידו של העם הוא משימתו האישית. דרכו של העם היא הבסיס של הבנתנו את עצמנו.

כאשר אישרנו את עצמנו מתוך ידיעתנו את עצמנו באופן העמוק ביותר, כאשר אמרנו "כן" לעצמנו ולכל קיומנו היהודי, או אז רגשותינו לא יהיו עוד של יחידים. כל אחד ואחד מאתנו יחוש שאנחנו העם, שכן נרגיש את העם בתוך עצמנו.

- מרטין בובר, יהדות והיהודים, 1909.

מרטין בובר - ה"אני" וה"אנחנו" הסבר הטקסט

בנקודה כזו של מודעות עצמית, האינדיבידואל מתחיל להזדהות עם הקולקטיב, שהוא מזהה כמשהו אליו הוא משתייך. לאחר מכן, מגיע שלב האישיור בו האינדיבידואל מקבל ומזדהה עם הסיפור של הקולקטיב, ומזדהה עם הסיפור, המטרות והייעוד של אותו קולקטיב.

כשתהליך זה קורה, יאמר בובר שהאדם הגיע לשלב הבוגר של זהות, היכן שהוא הוסיף מימד רחב יותר לזהות שלו, מבלי לוותר על הזהות האישית שאפיינה אותו בגיל או בשלב צעיר יותר; ההיבטים האישיים והקולקטיביים של זהותם מתמזגים לכדי תערובת עשירה ומשמעותית יותר.

עבור הקהל בפניו נשא בובר דברים, שהיה מורכב מיהודים שהשתלבו היטב בתרבות של העולם שסבב אותם, בובר התעקש שישנה בחירה. אדם שעובר תהליך כזה לאו דווקא יבחר עוד בקולקטיב היהודי כקולקטיב הראשי שלו.

מצב זה של כניסה אורגנית לקהילה היהודית כקולקטיב המהותי הבלעדי אליו היהודים יכולים להשתייך, לא היה רלבנטי יותר עבור אלו שרצו להיות חלק מהעולם סביבם (להוציא כמובן את החרדים שדחו את העולם החיצוני). בעולם בו היהודים הם חלק משתי תרבויות, התרבות היהודית והתרבות החיצונית, בובר האמין שהיהודים חייבים לבחור היכן שוכן הבסיס לזהותם המהותית, ולחבר את זהותם האחרת לבסיס זה.

הרצאותיו של בובר מתקופה זו הן בעיקרן קריאה ליהודים של מרכז אירופה לעשות את הבחירה בהתבסס על אישור

טקסט מפתח זה, שנכתב על ידי מרטין בובר, מגיע מתוך הרצאה שנתן ב-1909, אחת מתוך סידרה שהעביר בובר בשנים שטרם מלחמת העולם הראשונה ליהודים של מרכז אירופה, בבואו לבאר מהי הפילוסופיה היהודית שאותה הוא האמין שיהדות גרמניה צריכה לאמץ.

הוא האמין שחלק גדול מהקהילה איבד את זהותו, והחל להגדיר חלק מהותי מזהותו יותר ויותר כגרמני או אירופאי, תוך התעלמות מהחלק היהודי בזהותו, הרבה מתוך בורות. חיבורים אלו באו להתמודד בעיקר עם בעיה זו.

במסגרת הבהרה זו של זהות, מציע בובר שכאשר עובר אדם מילדות לבגרות, הוא נעשה מודע לממד של זמן עבר (ובסופו של דבר לזמן עתיד) ומתחיל לשאול את עצמו שאלות לגבי מקומו בזמן.

בנקודה זו מתחילה להתעורר השאלה על הקשר בין זהות אישית ("מי אני") וזהות קולקטיבית ("מי אנחנו") והיחידים מרגישים את הצורך להציב את עצמם בזהות גדולה יותר המקיפה את הזהות האינדיבידואלית ומעניקה לה משמעות נוספת.

מתפתחת ההרגשה של צורך של יחידים להציב את עצמם בהקשר רחב יותר, לו בובר יכול לקרוא "קשר של אחדות", שעוזר לענות על השאלה "מי אני?" בהקשר רחב יותר. זוהי יכולתו של האינדיבידואל להציב את עצמו בהקשר רחב יותר של זמן, המעגן אותו ומעניק לו הקשר רחב ועשיר יותר בכדי להבין את עצמו.

בהרגשתם בקשר להנחה זו. האם הבחירה שלהם בזהות בסיסית צריכה להיות בזהות יהודית או אחרת? האם השינויים בעולם במאה האחרונה מחזקים את הרעיונות של בובר? באילו דרכים? באילו דרכים הם אינם מחזקים את רעיונותיו?

2. לאחר שבחנתם את הקטע של בובה, תנו לכל אחד מהקבוצה ליצור ציר זמן של תודעה יהודית או זהות יהודית עבור עצמם. בציר זמן זה הם חייבים לשלב כל מקרה שהם יכולים לזהות כבעל תפקיד בחיזוק או בהחלשת התודעה והזהות היהודית שלהם. מדוע? מה באמת קרה באותו רגע או באותו שלב? כאשר הם סיימו ליצור ציר זמן אישי משלהם, הם יחלקו אותו עם תלמיד אחר או עם קבוצה קטנה. לסיכום, כפעילות של כל הקבוצה, הם יצרו רשימה של כל האירועים או השלבים השונים שהשפיעו על צירי הזמן של המשתתפים. ראו אילו דפוסים צצים. דונו מה מרגישים המשתתפים לגבי התודעה היהודית שלהם ברגע זה, ולגבי התפקיד שממלאת הזהות היהודית שלהם בחייהם בהווה. האם הם שמחים על המצב של זהות זו ברגע זה? האם המקום הוא יותר מדי או פחות מדי מרכזי עבורם? אם הם מעוניינים לתת יותר מקום לזהות זו, אילו אסטרטגיות הם יכולים להציע לעצמם?

מקומם בקולקטיב היהודי. קולקטיב זה הוא לשיטתו עתיק ושורשי בהרבה עבור יהודים – לאין ערוך יותר מאשר זהויות הבסיס האפשריות האחרות בהן הם עשויים לבחור.

כמובן שבכדי לעשות את הבחירה הזו, חייבים להציג לצעירים יהודים גרסה של יהדות שיכולה לפנות לדחפים ולצרכים העמוקים ביותר שלהם. בובר רואה בהרצאות שלו פתיחה לתהליך חינוכי ותרבותי אותו יכולים צעירים יהודים לעבור בכדי לבחור בזהות של הקולקטיב היהודי, הבחירה שלדעתו עליהם לעשות.

הצעות חינוכיות

הנה שתי הצעות לחלק זה:

1. בחנו את הקטע של בובה. מה הוא אומר על הדרך בה אנחנו מפתחים זהות? מהו ההבדל בין לתת רעיון כזה ליהודים החיים בתפוצות לבין העברת מסר כזה לקהל אחת, לא יהודי? התשובה היא כמובן שבובר מבין שבפני היהודים בתפוצות עומדת בחירה וצורך לעשות בחירה זו באופן מודע. מנקודת מבטו, הבחירה צריכה להיות בזהות יהודית כזהות הבסיסית הדומיננטית. דונו בקבוצה